

Sygnatura akt I C 839/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

K., dnia 20 marca 2015 r.

Sąd Okręgowy w K. Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Jan Bartniak

Protokolant: st. sekr. sąd. Stella Michalska

po rozpoznaniu w dniu 20 marca 2015 r. w K.

sprawy z powództwa **Z. G. i D. G.**

przeciwko **R. N. i A. N.**

o zapłatę i wydanie

1. oddała powództwo
2. zasądza od powodów Z. G. i D. G.
na rzecz pozwanych R. N. i A. N. kwotę
3.634 zł (trzy tysiące sześćset trzydzieści cztery złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sędzia Jan Bartniak

Sygn. akt I C 839/14

UZASADNIENIE

Pozwem skierowanym do Sądu Rejonowego w S., Z. i D. małż. G. wystąpili przeciwko R. i A. małż. N. wnosząc o nakazanie pozwany aby opuścili i wydali powodom gospodarstwo rolne położone we wsi K. gmina S. o łącznej powierzchni 4,49 ha, składające się z działek oznaczonych nr, nr geod. (...), nadto zasądzenie powodom od pozwanych na rzecz powodów „korzyści uzyskanych ze sprzedaży działek: (...) na rzecz (...) Zarządu Dróg Wojewódzkich w Poznaniu oraz działek (...) obciążone służebnością na rzecz zakładów energetycznych linii wysokiego napięcia,” w kwocie 8.000 zł. (vide k.66). Jako podstawę prawną żądań pozwu wskazali, przepisy art.1029 k.c. i art. 405 k.c.

W uzasadnieniu pozwu powodowie podnosili (vide k.2), że są właścicielami wyżej opisanych nieruchomości, jako następcy prawni „J. i M. W., którzy stali się właścicielami przedmiotowej nieruchomości w 1919 r.” Wedle powodów (k.151-158) ww. spadkodawcy „pozostawili całą opisaną nieruchomość na rzecz swoich dzieci W. i B. W. z częściową spłatą na rzecz drugiego męża M. W., S. |C.” Ostatecznie w 1919 r., całość majątku spadkowego przeszła na własność B. W., która wyszła za mąż za W. P., a uprawnienie powódki w tym procesie wynika z fakty, że powódka jest wnuczką W. P..

Kwota 8.000 zł. stanowi (vide powodowie k.176-176v) sumę uzyskaną przez pozwanych kwot: ze sprzedaży części spornego gospodarstwa, którą kupił od pozwanych w 2002 r., (...) Zarząd Dróg Wojewódzkich w P. i z tytułu ustanowienia służebności przesyłu na rzecz (...) S.A.(za obniżenie wartości gruntów)

W odpowiedzi na pozew pozwani R. i A. małż. N. wnieśli o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. Pozwani podnieśli, że „powodowie nie podali w pozwie rzetelnej wartości przedmiotu sporu,” nadto wskazali, że to pozwani, a nie powodowie, są właścicielami przedmiotu sporu i „wpisani w księdze wieczystej nr (...)” (odpowiedź na pozew k. 111-112).

Postanowieniem z dnia 11 sierpnia 2014 r. Sąd Rejonowy w S. ustalił wartość przedmiotu sporu na kwotę 142.700 zł., uznał się niewłaściwym rzeczowo i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w K. (postanowienie k.134).

W toku postępowania przed tutejszym sądem i zobowiązaniu powodów do sprecyzowania żądań pozwu (k.148-148v), strony procesu podtrzymały swoje stanowisko zawarte w pozwie jak i w odpowiedzi na pozew.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Gospodarstwa rolne stron procesu sąsiadują ze sobą, a stan ich posiadania nie ulegał zmianie tzn. gospodarstwo rolne posiadane przez powodów wcześniej posiadali dziadkowie powódki, jej rodzice, a ostatnio powodowie, natomiast działki gruntu objęte żądaniem pozwu pozostawały w samoistnym posiadaniu poprzedników prawnych pozwanych. (niesporne, nadto zeznania stron k.176-177)

W okresie po sporządzeniu aktów notarialnych, z których strona powodowa wywodzi swoje roszczenie, nastąpiło uregulowanie stanu prawnego obydwu sąsiadujących ze sobą nieruchomości na podstawie ustawy z dnia 26 października 1971 roku o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych.

Właścicielami stanowiącej przedmiot sporu zabudowanej nieruchomości o pow.4,49 ha,(działki nr, nr geod. (...)), stali się z dniem 4 listopada 1971 roku z mocy samego prawa rodzice pozwanego R. N. (vide akt własności ziemi k.122). A następnie w drodze notarialnych umów: darowizny z dnia 27.03.1998 r., zawartej „w celu zaprzestania działalności rolniczej,” a dokonanej na rzecz pozwanego i z dnia 21 kwietnia 2009 roku gdzie pozwani rozszerzyli wspólność ustawową w ten sposób, iż oboje stali się współwłaścicielami spornych w tym procesie nieruchomości.(niesporne, nadto kopie odpisu księgi wieczystej gospodarstwa pozwanych, aktów notarialnych darowizn dotyczących przedmiotu sporu k.117-124)

Rodzice powódki S. i H. małż. P., na podstawie cyt. ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych, nabyli nieodpłatnie własność zabudowanego gospodarstwa rolnego położonego we wsi K. o pow. 4,55 ha., oznaczone w ewidencji gruntów nr, nr, (...). (niesporne nadto akt własności ziemi k.4). Mocą notarialnej umowy przekazania gospodarstwa rolnego z dnia 12.06.1997 r., (w trybie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin z 14.12.1982 r.), przeniesiono nieodpłatnie własność ww. gospodarstwa rolnego na powodów w tym procesie Z. i D. małż. G..(niesporne, nadto k.22-23v akt sprawy VII C (...) obecnie Sądu Rej. w S.)

Oba gospodarstwa posiadają założone księgi wieczyste prowadzone w Sądzie Rejonowym w S.: powodów KW nr (...), pozwanych KW nr (...).(niesporne)

Nie jest sporne, że poprzednik prawny powódki, nigdy nie zgłaszał pretensji do tytułu własności spornego w tym procesie gospodarstwa.(vide zeznania stron k. 176v-177).

Nie jest sporne i to, że z gospodarstwa rolnego każdej ze stron procesu sprzedano na rzecz Zarządu Wojewódzkiego (...) w P. identycznej wielkości działki, jak również że każde z gospodarstw obciążono odpłatnie służebnością przesyłu na rzecz (...) S.A., o łącznej wartości 8.268 zł., z tym, że powodowie dochodzą od pozwanych kwotę łączna 8.000 zł.(vide zeznania stron k.176v-177, akty notarialne dotyczące powodów, o ustanowieniu służebności przesyłu k.91-95, sprzedaż gruntu o pow. 0,0509 ha k.96-98).

W zakresie postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, powodowie wystąpili w sprawie Sądu Rejonowego w S. o sygn.. akt I Ns (...) o stwierdzenie nabycia spadku po B. P. (1) zmarłej w dniu 11.02.1970 r. i prawomocnym postanowieniem z dnia 14.05.2002 r. stwierdzono, że spadek po ww. nabył w całości syn spadkodawczyni S. P.,

w tym w zakresie dotyczącym gospodarstwa rolnego o pow. 4,55 ha.(niesporne, nadto cyt. akta I Ns (...) k.27-29, k.31-32)Następnie aktem notarialnym zawierającym protokół dziedziczenia po zmarłym w dniu 20.10.2003 r. S. P. stwierdzono, że spadek z ustawy dziedziczą, żona spadkodawcy H. P., synowie W. M. i K. P. oraz córka D. G. - powódka w tym procesie.(niesporne, nadto cyt. akt notarialny k.32-33 i k.36-38).

Powodowie występowali przeciwko pozwanym w zakresie dotyczącym spornego w tym procesie gospodarstwa rolnego pozwanych z procesami w sprawach Sądu Rejonowego w S.: IC (...) o przywrócenie posiadania gospodarstwa rolnego o pow. 4,49 ha, gdzie prawomocnym wyrokiem z dnia 11 lutego 2004 r. oddalono ich powództwo, następnie w cyt. wyżej sprawie VII C (...) tegoż sadu, o uzgodnienie treści księgi wieczystej spornego w tym procesie gospodarstwa, poprzez wpisanie praw\ a własności na rzecz powodów, gdzie prawomocnym wyrokiem z dnia 03.10.2013 r. oddalono ich powództwo.(niesporne, nadto akta sprawy IIV C (...) i k.126-128).

Sąd ustalił stan faktyczny w sprawie w oparciu o dokumenty złożone przez strony, a powołane w ustaleniach faktycznych uzasadnienia (w tym k.151-159) i zeznania stron procesu (k. 176v-177 i k.148-148v), a także w zakresie dotyczącym prawomocnych orzeczeń wydanych w sprawach Sądu Rejonowego w S. sygn.. akt I Ns (...) i VII C (...)). Należy zauważyć, że stan faktyczny w sprawie był bezsporny, natomiast strony różniła ocena prawna tak ustalonych faktów.

Sąd zważył co następuje:

Roszczenie o wydanie spadku (albo poszczególnych przedmiotów należących do spadku) przysługuje wyłącznie spadkobiercy, który musi w procesie udowodnić swoje prawo do spadku z tytułu dziedziczenia, a co nie jest sporne powód Z. G. przymiotu tego nie posiada, stąd jego żądania podlegają oddaleniu z ww. przyczyny.

Podstawą do uwzględnienia roszczeń pozwu na rzecz powódki byłoby ustalenie, że powódka jest spadkobiercą, a pozwanym nie przysługuje prawo z tytułu dziedziczenia, a władają przedmiotem dziedziczenia bezprawnie.

Charakter prawny roszczenia o wydanie spadku wyjaśnił Sąd Najwyższy w stanowiącej zasadę prawną uchwale z dnia 20.04.1964 r, III CO 63/63. (OSNCP 1965 poz. 200) Wynikają z niej wnioski, że roszczenie o wydanie przedmiotów spadkowych wynika z faktu dziedziczenia i nie jest odmianą roszczenia windykacyjnego, stąd spadkobierca dochodzi wydania spadku od innej osoby bezpodstawnie przypisującej sobie przymiot spadkobiercy. Spadkobierca musi udowodnić to, że (w sensie faktycznym) przedmiot sporu był we władaniu spadkodawcy. O ile przedmiot roszczenia opartego o przepis art.1029 § 1 k.c. w chwili otwarcia spadku nie był we władaniu spadkodawcy, spadkobierca może dochodzić roszczeń wyłącznie w drodze roszczenia windykacyjnego. Co więcej samoistne roszczenie spadkobiercy o wydanie spadku podlega ogólnemu dziesięcioletniemu przedawnieniu (art.118 k.c.) niezależnie składu majątku spadkowego objętego żądaniem pozwu.(a B. P. (1) zmarła w dniu 11.02.1970 r.)

Niezależnie od roszczenia z art. 1029 § 1 k.c., spadkobierca może według swego wyboru opierać powództwo o wydanie rzeczy również przeciwko osobie, która bezpodstawnie rości sobie prawa do spadku na dyspozycji art. 222 § 1 k.c. z powołaniem na nabyte w drodze dziedziczenia prawo własności rzeczy stanowiącej przedmiot procesu (wykazując że i spadkodawca był właścicielem przedmiotu procesu).

W sytuacji gdy gospodarstwo rolne pozwanych, nie było przedmiotem spadku po B. P. (2), całość roszczeń powódki, podlega oddaleniu, także gdyby było oparte o przepis art. 222 § 1 k.c., gdyż pozwani dysponują tytułem własności do przedmiotu sporu.

Wprawdzie rację mają powodowie: że treść roszczenia z art. 1029 § 1 k.c. wyczerpuje się na żądaniu wydania spadku lub poszczególnych przedmiotów spadkowych, jak również że przysługuje spadkobiercom roszczenie z art. 405 i nast. k.c. w sytuacji zbycia przez rzekomego spadkobiercę przedmiotów spadkowych. W przypadku roszczenia z art. 1029 § 1 k.c., to obydwa te roszczenia istnieją obok siebie. Spadkobierca, występujący z roszczeniem z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia wobec rzekomego spadkobiercy, musi wykazać, że rzekomy spadkobierca uzyskał bez tytułu prawnego korzyść kosztem spadku. A zatem tylko w sytuacji, gdy rzekomy spadkobierca w dobrej wierze zbył skutecznie, jak

w przedmiotowej sprawie, przedmioty spadkowe, uzyskana korzyść pochodzi z majątku rzeczywistego spadkobiercy, wobec czego podlega zwrotowi na podstawie art. 405 k.c. Jednakże przedmiot sporu w niniejszym procesie nie jest objęty spadkobraniami po B. P. (1), stąd co do zasady żądanie zapłaty nie mogłoby być uwzględnione.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 3 i 99 k.p.c. w zw. § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (j.t. Dz. U. z 2013 r. poz. 490). Powodów należało uznać za stronę przegrywającą proces, co skutkowało obowiązkiem zwrotu pozwanej kosztów postępowania, w postaci kosztów zastępstwa procesowego, o czym Sąd orzekł w punkcie drugim wyroku. Powodowie korzystali ze zwolnienia od kosztów sądowych, co nie zwalnia ich od obowiązku zwrotu kosztów kolejnego procesu przeciwnikowi stosownie do art. 108 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych(j.t. Dz. U. z 2010 r. nr 90, poz. 594 ze zm.).

(-) SSO Jan Bartniak